

X. proti Lotyšsku, rozsudek velkého senátu ze dne 26. 11. 2013

Stěžovatel: X.

Žalovaný stát: Lotyšsko

Číslo stížnosti: 27853/09

Datum: 26.11.2013

Článek Úmluvy: čl. 8

Rozhodovací formace: Velký senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: mezinárodní únosy dětí, nejlepší zájem dítěte, nezbytný v demokratické společnosti/přiměřenost/rovnováha mezi dotčenými zájmy, ochrana práv a svobod jiných, respektování soukromého života

Český právní řád: čl. 10 odst. 2, čl. 32 odst. 1 a 4 Listiny základních práv a svobod
Haagská úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (čl. 12, 13, 20)
Úmluva o právech dítěte (čl. 3 odst. 1)
§ 53-55, § 58 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

Významnost: 1

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatelka, paní X. se narodila 1974, je lotyšské národnosti a v roce 2007 získala i australskou národnost. V roce 2004, kdy stěžovatelka trvale žila v Austrálii a byla stále vdaná za R.L., navázala poměr s dalším mužem, panem T., k němuž se přestěhovala. Dne 9. února 2005 porodila dceru E., nicméně na rodném listě dítěte otec uveden nebyl a ani nebyly provedeny testy otcovství. Stěžovatelka pobírala na dceru příspěvky pro svobodné rodiče. Ačkoli se vztah stěžovatelky a T. postupně zhoršoval, žili stále spolu až do 17. července 2008, kdy stěžovatelka odcestovala z Austrálie do Lotyšska, a to i s dcerou, které v té době byly 3 roky a 5 měsíců. Následně T. požádal Australský rodinný soud, aby uznal jeho otcovství a určil, že má společnou rodičovskou zodpovědnost k E. už od jejího narození. Na podporu svého tvrzení předložil T. soudu e-mailovou korespondenci se svými příbuznými a místopřísežné prohlášení, že se s X. stýká již od roku 2004 a je otcem dítěte. Dále T. potvrdil, že podal falešné prohlášení před sociálně-právními úřady, aby X. umožnil získat příspěvky pro svobodné rodiče. Následně T. uvedl, že X. opustila Austrálii s dcerou E. bez jeho souhlasu, čímž porušila článek 3 Haagské úmluvy a usadila se na jemu neznámém místě v Lotyšsku. Na základě žádosti T. Australský rodinný soud dne 6. listopadu 2008 rozhodl, že T. je otcem E. a že k ní má společnou rodičovskou zodpovědnost už od jejího narození (§ 9 - 16).

Dne 22. září 2008 obdrželo lotyšské Ministerstvo pro dětské a rodinné záležitosti žádost od T., aby bylo dítě navraceno do Austrálie. Dne 19. listopadu 2008 Okresní soud v Rize prozkoumal žádost T. za osobní účasti obou účastníků a nařídil, aby bylo dítě okamžitě navraceno do Austrálie, a to nejpozději do šesti týdnů od vydání tohoto rozhodnutí. Okresní soud v Rize tak rozhodl s ohledem na

soudem přiznanou rodičovskou zodpovědnost T. a současně s ohledem na to, že lotyšský soud není příslušný rozhodnout o rodičovské zodpovědnosti, ale pouze o únosu dítěte z Austrálie a jeho bezodkladném návratu. Okresní soud v Rize rozhodl, že odjezd dítěte byl protiprávní, byl realizován bez souhlasu T., a odmítl tvrzení stěžovatelky, že by návratem dítěte do Austrálie mohla být dítěti způsobena psychická újma. Dne 26. ledna 2009 Krajský soud v Rize potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně. Odvolací soud měl za to, že soud prvního stupně správně posoudil, že se T. staral o dítě, když ještě pobývalo v Austrálii, že sociální pomoc a péče je v Austrálii na vysoké úrovni, a ani se nepotvrdilo matkou tvrzené špatné zacházení T. vůči ní nebo vůči dceři. Matkou předložený posudek o možné psychické újmě v případě okamžitého přerušení kontaktů mezi ní a dcerou odvolací soud označil za otázku, která spadá do rozhodnutí o výkonu péče o dítě a s ohledem na článek 19 Haagské úmluvy, a tudíž se jí nemůže zabývat. Stěžovatelce bylo nařízeno vydat dítě do 19. února 2009, což matka odmítla. Dne 14. března 2009 se stěžovatelka, dcera a T. náhodně potkali. T. využil této situace, vzal E. a odjel s ní do Tallinnu (Estonska) a následně odletěli do Austrálie. V září 2009 Australský rodinný soud rozhodl, že T. má výhradní rodičovskou zodpovědnost k dítěti a zakázal stěžovatelce, aby se veřejně vyjadřovala k této záležitosti, a povolil jí navštěvovat dceru pouze za účasti sociální pracovnice. Současně jí zakázal mluvit na dceru lotyšsky a nařídil, že do jedenáctého roku dítěte nesmí matka jakkoli komunikovat se školním či předškolním zařízením, do kterého dochází její dcera, či komunikovat s rodiči, jejichž děti navštěvují stejné (před)školní zařízení. V současné době stěžovatelka žije a pracuje v Austrálii, má pravidelný kontakt se svou dcerou, dvakrát týdně se spolu schází v sociálním centru a je jí umožněno vídat její dceru i bez dohledu sociální pracovnice (§ 17 - 32).

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

Před velkým senátem stěžovatelka tvrdila, že je poškozená rozhodnutími lotyšských soudů o vydání dcery do Austrálie, kdy došlo k porušení jejího práva na respektování rodinného života tak, jak ho chápe článek 8 Úmluvy. Stěžovatelka měla za to, že prozkoumání psychologické zprávy byl jediný způsob, jak posoudit nejvyšší zájem dítěte v dané věci.

1. Obecné principy
2. Soud nejprve zhodnotil vztah mezi Úmluvou a Haagskou úmluvou o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí s tím, že v oblasti mezinárodních únosů dětí musí být povinnosti stanovené článkem 8 Úmluvy vykládány ve světle požadavků stanovené Haagskou úmluvou (viz Ignaccolo-Zenide proti Rumunsku, č. 31679/96, rozsudek ze dne 25 ledna 2000, § 95) a Úmluvou o právech dítěte (viz Maumousseau a Washington proti Francii, č. 39388/05, rozsudek ze dne 6. prosince 2007, § 60) a současně v souladu s principy mezinárodního práva, použitelnými na konkrétní případ (viz. Maumousseau a Washington proti Francii, cit. výše, § 60). Soud zdůraznil, že takovýto přístup kombinuje harmonickou aplikaci mezinárodních dokumentů, v tomto případě konkrétně Úmluvy a Haagské úmluvy, s ohledem na účel a dopad na ochranu práv dětí a jejich rodičů. Takové posouzení mezinárodních ustanovení nesmí vyústit v konflikt nebo v nesoulad mezi těmito mezinárodními dokumenty za předpokladu že Soud je schopen vykonávat plně svůj úkol, a to konkrétně „zajistit dodržení závazků, ke kterým se zavázaly Vysoké smluvní strany“, skrze výklad a aplikaci článků Úmluvy způsobem, který je praktický a účinný.
3. Rozhodující otázkou je, zda byla dodržena správná rovnováha, která musí existovat mezi protichůdnými zájmy, které se zde střetávají - a to mezi zájmem dítěte, jeho dvou rodičů a veřejným pořádkem, a to v rámci prostoru k uvážení, který je státům poskytnut v takovýchto případech (viz Maumousseau a Washington proti Francii, cit. výše, § 62). Nicméně primárně musí být zvážen nejvyšší zájem dítěte i to, že námitky bránící bezodkladnému návratu dítěte korespondují se specifickou koncepcí „nejvyššího zájmu dítěte“.
4. Soud zopakoval, že je zde široký souhlas - a to i v mezinárodním právu - podporující myšlenku,

že ve všech rozhodnutí týkající se dětí, musí být nejvyšší zájem dítěte primární.

Soud dále zdůraznil, že i Haagská úmluva v některých výjimečných případech ospravedlňuje situaci, kdy dítě není navraceno do původního místa pobytu, protože je to v nejlepším zájmu dítěte, zvláště pokud existuje „vážné nebezpečí“, že takový návrat by dítě vystavil fyzické nebo duševní újmě nebo je jinak dostal do nesnesitelné situace. Soud dále zdůraznil, že i nařízení Brusel II bis a Listina základních práv EU zdůrazňují, že ve všech případech týkajících se dítěte musí být nejprve posuzován nejvyšší zájem dítěte. Takže, ačkoli to nevyplývá přímo jenom z článku 8 Úmluvy, ale také i ze samotné Haagské úmluvy s ohledem na výjimky tam zakotvené, tak princip bezodkladného návratu dítěte do místa obvyklého bydliště nemůže být nařízen automaticky nebo mechanicky. Takže v kontextu žádosti o návrat dítěte podle Haagské úmluvy, která je řízením odlišným od řízení o výchově dítěte, princip nejvyššího zájmu dítěte musí být ohodnocen ve světle výjimek uvedených v Haagské úmluvě, která se zabývá plynutím času (článek 12), podmínek použití Haagské úmluvy a jejich souladu se základními principy dožádaného státu, vztahujících se k ochraně lidských práv a základních svobod. Tato povinnost dopadá v první řadě na národní instituce a orgány dožádaného státu, které mají, mimo jiné, výhodu přímého kontaktu s účastníky řízení (§ 97 – 105).

106. Soud je toho názoru, že harmonický výklad Úmluvy a Haagské úmluvy může být docílen tím, že budou dodrženy dvě podmínky. Za prvé, skutečnosti, které jsou schopné založit výjimku od bezodkladného návratu dítěte podle článků 12, 13 a 20 Haagské úmluvy, zvláště pokud jsou tvrzeny některou ze stran sporu, musí být řádně zohledněny dožádaným soudem. Takový soud musí vydat rozhodnutí, které je v tomto ohledu náležitě odůvodněno, takže Soud může ověřit, že tyto otázky byly účinně prošetřeny. A za druhé, tyto skutečnosti musí být ohodnoceny ve světle článku 8 Úmluvy (viz *Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku* [VS], č. 41615/07, § 133).
107. V důsledku toho se Soud domnívá, že článek 8 Úmluvy ukládá vnitrostátním úřadům zvláštní procesní povinnosti v tomto směru: při posuzování žádosti o návrat dítěte musí soudy zvážit nejen vznesené tvrzení o „vážném nebezpečí“ hrozícím dítěti v případě bezodkladného návratu, ale musí o tom rozhodnout s ohledem na všechny okolnosti daného případu. Oboje, jak odmítnutí vzít v úvahu námitky proti návratu dítěte ve smyslu článků 12, 13, 20 Haagské úmluvy, tak jejich nedostatečné zdůvodnění v rozhodnutí, kterým byly tyto námitky odmítnuty, by bylo v rozporu s požadavky článku 8 Úmluvy a současně v rozporu s cílem a účelem Haagské úmluvy. Je nezbytné řádně zvážit taková tvrzení a uvést je v odůvodnění vnitrostátních soudů, které není ani automatické, ani stereotypní, ale je dostatečně podrobné s ohledem na výjimky stanovené v Haagské úmluvě, kterou je nezbytné vykládat striktně (viz *Maumousseau a Washington proti Francii*, cit. výše, § 73). To rovněž umožní, aby Soud, jehož úkolem není nahrazovat vnitrostátní soudy, vykonával evropský dohled, který mu byl svěřen.
108. Kromě toho, jak stanoví preambule Haagské úmluvy, pro návrat dětí „do státu jejich obvyklého bydliště“ se soudy musí samy přesvědčit, že v této zemi určitě existují přiměřené záruky ochrany a v případě známého rizika, jsou zavedena konkrétní ochranná opatření.
109. Aplikace těchto principů na konkrétní případ
110. Soud musí ohodnotit tento případ s ohledem na situaci, která existovala v době napadeného opatření (viz *mutatis mutandis*, *Maslov proti Rakousku* [VS], č. 1638/03, § 91), tak nejprve poznamenal, že na rozdíl od věci *Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku* (cit. výše) okolnost, která byla na tomto případě neobvyklá, byl běh času, kdy uplynula pouze krátká doba od chvíle, kdy lotyšské orgány dostaly žádost o navrácení dítěte podle Haagské úmluvy. Dítě strávilo první roky života v Austrálii a přijelo do Lotyšska ve třech letech a pěti měsících. Žádost o bezodkladné navrácení dítěte byla podána k ústřednímu orgánu do dvou měsíců po odjezdu z Austrálie a rozsudky Okresního soudu v Rize a Krajského soudu v Rize byly vydány čtyři, respektive šest měsíců poté, co stěžovatelka a její dcera přijela do Lotyšska. Konečně, T. se setkal s E. a vydal se s ní na zpáteční cestu do Austrálie dne 14. března 2009. Z toho vyplývá, že nejen podání žádosti k lotyšským orgánům, ale i vnitrostátní řízení a samotný návrat dítěte

se konal ve lhůtě kratší než jeden rok, tak jak uvádí ve svém prvním odstavci článek 12 Haagské úmluvy. Soud konstatuje, že vnitrostátní soudy v obou stupních byly za jedno v otázce vyřízení žádosti o návratu dítěte. Soud konstatoval, že Okresní soud v Rize řádným způsobem zamítl námitky stěžovatelky k návratu dítěte na základě článku 13 Haagské úmluvy, zejména poté, co přezkoumal důkazy předložené stranami, včetně fotografií, kopií e-mailové komunikace mezi T. a jeho příbuznými, jakož i svědecké výpovědi předložené T. Okresní soud v Rize však na druhou stranu odmítl informace australských úřadů o předchozích odsouzeních a obviněních vznesených proti T. a nakonec zamítl i tvrzení o možném vážném nebezpečí psychické újmy dítěte v případě jeho návratu, protože ho stěžovatelka nedokázala doložit.

Soud konstatoval, že po rozhodnutí soudu prvního stupně stěžovatelka předložila soudu psychologickou zprávu, ve které bylo uvedeno, že okamžité oddělení dítěte od matky je třeba vyloučit z důvodu nebezpečí psychického traumatu dítěte. Krajský soud v Rize odmítl vzít závěry této psychologické zprávy v úvahu (§ 112 - 113).

114. Soud konstatuje, že odvolací soud považoval závěry psychologické zprávy za otázku, která je podstatou řízení péče o dítě a jako taková nemůže sloužit jako důkaz při rozhodování o otázce bezodkladného návratu dítěte, kterou soud posuzuje. Proto Krajský soud v Rize odmítl přezkoumat závěry psychologické zprávy ve světle článku 13 (b) Haagské úmluvy, i přes to, že je přímo propojena s nejlepším zájmem dítěte, pokud bylo poukázáno na nebezpečí psychického traumatu v případě bezprostředního odloučení od matky (viz naopak, *Maumousseau a Washington proti Francii*, cit. výše, § 63).
115. Článek 8 Úmluvy ukládá lotyšským orgánům procesní povinnost, aby sporné tvrzené o „vážném nebezpečí“ hrozící dítěti v případě návratu bylo účinně přezkoumáno soudy a jejich závěry byly uvedeny v odůvodnění rozhodnutí soudu.
116. Podle článku 13 (b) Haagské úmluvy, soudy posuzující žádost o bezodkladném návratu dítěte nejsou povinny vyhovět žádosti v případě, „jestliže osoba, instituce nebo jiný orgán, který nesouhlasí s jeho navrácením, prokáže, že ... existuje «vážné nebezpečí»“. Je-li to rodič, který brojí proti návratu dítěte, musí předložit dostatečné důkazy v tomto smyslu. V projednávaném případě je to tedy stěžovatelka, kdo musí předložit dostatečné důkazy podporující její tvrzení, které se navíc musí týkat existence nebezpečí, které je definováno ve článku 13 (b) Úmluvy jako „vážné“. Navíc, Soud konstatuje, že výše uvedené ustanovení není omezující, pokud jde o přesné popsání „vážného nebezpečí“, kterým může být nejen „fyzická či psychická újma“, ale i „nesnesitelná situace“, kterou ale nelze s ohledem na článek 8 Úmluvy interpretovat jako situaci, zahrnující všechny nepříjemnosti nutně spojené s absolvováním návratu: výjimka stanovená v článku 13 (b) Haagské úmluvy se týká pouze situace, které jdou nad rámec toho, co může dítě rozumně snést. Stěžovatelka splnila svoji povinnost tím, že předložila zprávu psychologa, obsahující závěr, že zde existuje nebezpečí traumatu pro dítě v případě bezprostředního odloučení od matky. Navíc uvedla, že T. byl odsouzený za trestný čin a poukázala na špatné zacházení z jeho strany. Bylo proto na lotyšských soudech, aby provedly dostatečnou kontrolu, která by buď potvrdila nebo vyloučila existenci „vážného nebezpečí“ (viz *B. proti Belgii*, č. 4320/11, rozsudek ze dne 10. července 2012, § 70 - 72).
117. Soud má tedy za to, že odmítnutí vzít v potaz takové tvrzení stěžovatelky, které bylo doložené psychologickou zprávou zpracovanou profesionálem a jehož závěry mohly odhalit případné „vážné nebezpečí“ ve smyslu článku 13 (b) Haagské úmluvy, je v rozporu s článkem 8 Úmluvy. Nesporná povaha psychologické zprávy nezabavuje soudy jejich povinnosti účinně ji přezkoumat, zvláště pak bylo-li v soudní pravomoci Krajského soudu v Rize, předložit doklad ke křížovému výslechu nebo z vlastního podmětu nařídit vytvoření druhého znaleckého posudku, tak jak to dovoluje lotyšské právo. Otázky, zda je pro matku možné následovat svoji dceru do Austrálie a udržovat s ní kontakt, musí být rovněž řešeny. Soud dále zdůrazňuje, že práva zakotvená v článku 8 Úmluvy jsou součástí lotyšského práva, jsou přímo použitelná a

představují „základní principy požádaného státu, týkající se ochrany lidských práv a základních svobod“ ve smyslu článku 20 Haagské úmluvy a Krajský soud v Rize tak nemohl upustit od přezkoumání těchto okolností v daném případě.

118. Vzhledem k potřebě souladu s krátkými časovými lhůtami stanovených Haagskou úmluvou a uvedených i v odůvodnění Krajského soudu v Rize, Soud připomíná, že i když článek 11 uvedené úmluvy skutečně nařizuje soudním orgánům jednat rychle, nezabývá je to povinností provést účinné vyšetření tvrzení učiněných účastníkem řízení, a to na základě jedné z výjimek, v tomto případě výjimky výslovně uvedené v čl. 13 (b) Haagské úmluvy.
119. S ohledem na výše uvedené se Soud domnívá, že stěžovatelka utrpěla nepřiměřený zásah do jejího práva na respektování rodinného života, jelikož rozhodovací proces podle vnitrostátního práva nesplňuje procesní požadavky vyplývající z článku 8 Úmluvy, když Krajský soud v Rize neprovedl účinné vyšetření tvrzení stěžovatelky podle čl. 13 (b) Haagské úmluvy.
120. Z toho vyplývá, že zde došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

VÝROK

Velký senát Soudu rozhodl v poměru devět ku osmi, že zde došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

Souběžné stanovisko soudce Pinto de Albuquerque

Soudce Pinto de Albuquerque vydal k tomuto rozhodnutí Velkého senátu souběžné stanovisko, kdy konstatoval, že povrchní zhodnocení lotyšskými soudy bylo právem Soudem zkritizováno. Soudce se podivil na tím, že na jednu stranu byla předložena psychologická zpráva použita v řízení o stavení výkonu rozhodnutí, nicméně nebyla již použita v odvolacím řízení, kdy se posuzovala sama žádost podle Haagské úmluvy. Poukazuje na traumatizující způsob, jakým bylo vykonáno rozhodnutí Krajského soudu v Rize, a následná dalekosáhlá omezení uvalená vůči matce k přístupu k její dceři ze strany australského soudu, jenž byla jednoznačně sankčního charakteru, a další jednání soudu, které fyzicky nepřipravilo dítě na návrat a současně nebyly dostatečně prošetřeny účinné záruky práv dítěte v Austrálii, ani fakt zda byla matka v pozici, která ji dovolovala udržovat styk s dítětem v případě jeho návratu, a případně možnost podmínit tento návrat přiměřenými opatřeními a nařízeními, aby se matce nebránilo či neomezovalo právo na kontakt s dítětem.

Soudce navíc kritizuje fakt, že lotyšské soudy přijaly rozhodnutí australského soudu, které určilo T. jako nositele společné rodičovské zodpovědnosti ode dne narození E., a to navzdory tomu, že stěžovatelka X. a T. nebyli manželé, otec nebyl uveden v rodném listu dítěte a v době jeho narození byla X. stále vdaná za jiného muže. Australské rozhodnutí mělo retroaktivní účinek a bylo založeno na fotografiích, e-mailové komunikaci a místopřísežném prohlášení T. Nebyly provedeny ani testy otcovství, ani nebyli slyšeni svědci. Jinými slovy, lotyšské vnitrostátní soudy ani neposoudily, zda jsou splněny podmínky pro uplatnění Haagské úmluvy, jmenovitě, zda se opravdu jedná o mezinárodní únos dítěte ve smyslu Haagské úmluvy. Ve skutečnosti zde nedošlo vůbec k únosu dítěte, jelikož T. neměl žádná rodičovská práva, natož práva „bezprostředně před přemístěním“ dítěte z Austrálie, která vyžaduje článek 3 (a) Haagské úmluvy. Oficiálně byla stěžovatelka svobodná matka a E. neměla určeného otce v době, kdy obě opustily Austrálii. Ode dne narození dítěte do doby, než dítě opustilo Austrálii, se T. nepodařilo oficiálně uznat jeho otcovství, ale popřel i otcovství před australskými orgány veřejné moci. Nadto T. požádal a získal rodičovská práva až po odejmutí dítěte, což znamená, že v té době byla matka de jure jedinou osobou mající výlučnou rodičovskou zodpovědnost, vykonávající rodičovská práva a měla tedy i právo odejmout dítě. Rozhodnutí australského soudu ze dne 6. listopadu 2008 nemohlo způsobit, že byl obejit časový požadavek stanovený v článku 3 (a) Haagské úmluvy, a doložit tak ex post facto jinak neopodstatněný nárok na navrácení dítěte. Soudce uzavřel, že pouze hluboké či účinné ohodnocení situace dítěte ve specifickém kontextu o žádosti o navrácení dítěte může poskytnout spravedlnost. V konkrétním případě, vnitrostátní soudy nejen že nezajistily účinné zhodnocení situace dítěte, ale primárně

nedokázaly ani zkontrolovat podmínky použitelnosti Haagské úmluvy. Jelikož zde nebyl žádný právní základ pro zásah do práva na respektování rodinného života, bylo odebrání dítěte z Lotyšska v tomto případě protiprávním únosem. A proto zde shledal porušení článku 8 Úmluvy.

Společné nesouhlasné stanovisko soudkyň Vajič a Nussberger a soudců Bratza, Hajiyeve, Šikuta, Hirvela, Nicolaou, Raimondi

Výše uvedení soudci vydali nesouhlasné stanovisko k vydanému rozhodnutí. Nesouhlasí s tím, že v tomto případě došlo k porušení článku 8 Úmluvy, jelikož se nedomnívají, že Krajský soud v Rize by postupoval v rozporu s jeho procesními povinnostmi založenými článkem 8 Úmluvy, když odvolací soud nevezal v úvahu tvrzení stěžovatelky podpořené psychologickou zprávou a svědků, že návratem do Austrálie by bylo dítě vystaveno „vážnému nebezpečí“. K psychologické zprávě uvádějí, že ta se vztahovala pouze na újmu, která by vyplývala z bezprostředního odloučení od matky. Psychologická zpráva neřešila přímo otázku návratu dítěte nebo zda by dítě utrpělo újmu v případě, že by se do Austrálie navrátilo v doprovodu matky. Krajský soud v Rize se neodmítl touto zprávou zabývat, ale naopak zdůraznil, že se zpráva vztahuje pouze na otázku odloučení matky od dítěte, což je záležitostí rodičovských práv, kterými se Lotyšsko jako dožádaný stát nemůže zabývat, protože ta spadá pouze výlučně do pravomoci australských soudů. S ohledem na obsah zprávy se soudci nedomnívají, že by odvolací soud měl dál předkládat dokument ke křížovému výslechu nebo dokonce pořizovat druhý znalecký posudek ze svého vlastního podmětu (§ 6 - 7).

Soudci dále uvádějí, že nesouhlasí s názorem Soudu, že Krajský soud v Rize měl udělat více, aby přezkoumal, zda bylo možné se do Austrálie vrátit s dítětem nebo zda návrat dítěte nevyhnutelně vede k odloučení dítěte od matky. Stěžovatelce v návratu nebránila žádná právní překážka, žila v Austrálii několik let, získala australské občanství v roce 2007. Z rozsudku odvolacího soudu nevyplývá, že by bylo nějak ovlivněno její právo vykonávat péči o dítě a doprovodit je zpět do Austrálie. Její tvrzení o tom, že by T. špatně zacházel s dítětem, se ukázalo jako nepodložené a nejsou zde žádné důvody k pochybám o kvalitě péče a sociální ochraně poskytované dětem v Austrálii. Navíc stěžovatelka tvrdila, že nemá žádné vazby k Austrálii a v případě, že se tam vrátí, bude nezaměstnaná a bez příjmu, nicméně ve skutečnosti se tam stěžovatelka doopravdy odstěhovala, našla si tam bydlení i zaměstnání. Současně nejsou soudci přesvědčeni, že by si měl lotyšský soud na základě své iniciativy vyžádat další informace od australských úřadů o trestním profilu T., jeho odsouzeních a obviněních. V řízení podle článku 13 Haagské úmluvy leží důkazní břemeno o „vážném nebezpečí“, hrozícím v případě, že by dítě bylo navraceno, na straně, která toto tvrdí. A jak bylo zjištěno, stěžovatelka nepředložila žádný důkaz na podporu svého tvrzení, a to ani nepřímý. Ačkoli byly důvody uvedené lotyšskými soudy pro nařízení navrácení E. vyjádřeny stručně, domnívají se soudci, narozdíl od názoru většiny, že soudy adekvátně reagovaly na argumenty stěžovatelky a že zkoumání provedená soudy ohledně tvrzení stěžovatelky uspokojily procesní požadavky, tak jak jim ukládá článek 8 Úmluvy (§ 8 - 12).

(zpracoval JUDr. Lubomír Ptáček)